

Щомак У.М.

студентка,

Національний університет «Львівська політехніка»

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ МЕТАФОР В ХУДОЖНІХ ТВОРАХ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ (НА МАТЕРІАЛІ РОМАНУ НІКОЛАСА СПАРКСА «НАЙКРАЩЕ В МЕНІ»)

У літературному процесі особливе місце належить перекладу. Зокрема, у художній літературі – це художній переклад, за допомогою якого читачі мають змогу ознайомитися з творчістю письменників різних країн та національностей, не володіючи при цьому мовою оригіналу твору. Художній переклад – це ключ до пізнання культури та життя різних народів світу.

Художній переклад – відображення думок і почуттів автора прозового або поетичного першотвору за допомогою іншої мови, перевтілення його образів у матеріал іншої мови. Художній переклад має справу не з комунікативною функцією мови, а з її естетичною функцією, оскільки слово виступає як «першоеlement» літератури [8]. Художній переклад є інструментом культурного освоєння світу, розширення колективної пам'яті людства, чинником самої культури. Теоретичною базою такого перекладу є літературознавча теорія перекладу, спрямована на вирішення історико-літературних завдань. У художньому перекладі важливе збереження форми, змісту, структури і естетичного впливу оригіналу тексту [9].

Мета статті – дослідити відтворення метафор в українському перекладі роману Ніколаса Спаркса «Найкраще в мені».

Об'єкт дослідження – метафори, наявні в тексті оригіналу та тексті перекладу.

Предмет дослідження – перекладацькі трансформації, які застосовуються під час перекладу метафор.

Матеріал дослідження – роман Ніколаса Спаркса «Найкраще в мені» в оригіналі та його переклад українською мовою.

Науковою новизною цього дослідження є встановлення домінантних перекладацьких способів та технік перекладу метафор та метафоричних висловів роману Ніколаса Спаркса «Найкраще в мені».

Завдання праці: визначити способи перекладу метафор, виявити труднощі перекладу метафор, охарактеризувати перекладацькі трансформації під час перекладу та описати особливості перекладу різних видів метафор.

Важливу роль у художніх текстах відіграє метафора, адже вона здатна відобразити динаміку функціонування мови в художньому дискурсі. Аналіз сучасних наукових праць доводить, що інтерес до перекладу метафор та метафоричних конструкцій постійно зростає. Саме тому виникає потреба у глибшому вивченні цього мовного явища та наданні конкретних рекомендацій з перекладу метафоричних засобів. Такі дослідження сприятимуть покращенню якості перекладу художніх творів.

Особливості та проблеми перекладу метафор і метафоричних конструкцій досліджують як в Україні так і за її межами, зокрема, це можна простежити у наукових працях: О.В. Борисової [1], А. Гусейнова [2], В.І. Карабана [3], Л.А. Кричевської [4], О.Л. Носенко [5], Н.В. Складчикової [6] та ін.

К. Райс вважає, що «Метафору можна перекладати дослівно, якщо такий переклад не спотворює змісту оригіналу» [2, с. 373]. Для адекватного перекладу метафоричних засобів необхідно визначити їх інформаційний зміст та семантичну структуру. Якщо семантична основа метафори оригіналу передається точно, то результатом перекладу буде адекватний мовний образ та його адекватний зміст, що здійснює номінативну функцію образу [3, с. 87].

У романі Ніколаса Спаркса «Найкраще в мені», автор використовує різноманітні стилістичні засоби, зокрема, метафори, для створення образів героїв, для опису їхніх почуттів та ситуацій, у яких опинялися герої.

Типи реалізації метафоричного переносу в оригінальному художньому тексті вельми різноманітні: прості метафори: англ. *honeymoon* – укр. *медовий місяць*, англ. *broken hearts* – укр. *розбиті серця*, англ. *a meteor shower* – укр. *метеорний дощ*; розгорнуті метафори: англ. *to keep a comfortable distance* – укр. *дотримуватися пристойної відстані*, англ. *sweet and happy-go-lucky little girl* укр. *чудове безтурботне базикало*, англ. *they talked on into the night* – укр. *бесіда потроху заводила їх у ніч*; авторські метафори: англ. *the kitchen might have been stored in a time capsule* – укр. *кухню наче витягли з часової капсули*, англ. *trespassers will be shot on sight* – укр. *можуть пристрелити за порушення кордонів їхніх володінь*, англ. *Time, too, brought with it other challenges.* – укр. *Час також додав випробувань.*; мертві метафори: англ. *family tree* – укр. *родинне дерево*, англ. *lean years* – укр. *важкі для них часи*, англ. *middle ground* – укр. *золота середина*; синекдоха: англ. *fire was everywhere* – укр. *вогонь був усюди*, англ. *I haven't seen the place in years* – укр. *сто років тут не бував*, англ. *I have about a thousand questions.* – укр. *У мене до тебе тисяча питань!*

У перекладі роману Ніколаса Спаркса «Найкраще в мені» українською мовою, який здійснила О. Любарська, найуживанішими перекладацькими прийомами є:

– переклад метафор зі збереженням образності: *He passed through Grantsboro and Alliance, Bayboro and Stonewall, towns even smaller than Oriental, and it struck him that Pamlico County was like a place lost in time, nothing but a forgotten page in an abandoned book.* – *Він проїхав Грентсборо й Елайнз, Бейборо й Стонвол – містечка, що були меншими навіть за Орієнтал, і враз усвідомив, що округ Памліко був загубленою в часі місциною, наче забута сторінка в закинутій книзі.*; *It was also home, and though many of the memories were painful, it was here where Tuck had befriended him and it was here where he'd met Amanda.* – *Це був також і дім, і хоч більшість спогадів про цей дім завдавали болю, та ж саме тут він знайшов Така, свого єдиного друга, і саме тут він зустрів Аманду.*

– переклад метафор без збереження образності: *Instead, if anything, it awakened a renewed commitment in her to focus on rebuilding their family life,*

and she threw herself into the kids' activities and routines with a single-minded passion, if only to keep the grief at bay. – Натомість ця вагітність допомогла їй зосередитися на відбудові сімейного життя, і вона з головою віддалася дітям, їхнім заняттям й повсякчасним потребам, аби тільки відігнати горе подалі; He's here, she thought, it's really him, and as he closed the distance between them, she felt the years slowly falling away, as impossible as that seemed. – Він тут, думалося їй, це справді він, і доки відстань між ними скорочувалася, вона відчувала, як роки відлущуються й опадають із неї, хоч і неможливо було це уявити.

– переклад метафор зі зміною образності: *But the real Oriental, the one he'd known as a child and young man, was the one inhabited by families with ancestors who had resided in the area since colonial times. – Справжнє ж обличчя Орієнтала, яке Довсонові було знайоме з дитинства й юності, складалося з облич людей, чії предки жили тут іще з колоніальних часів, – облич судді Маккола, шерифа Гарріса, Юджинії Вілкокс, сімей Кольє й Беннет; I haven't seen the place in years. – Сто років тут не бував.*

У зв'язку з національними особливостями різних мов, втрати окремих образів (і, разом з тим, ослаблення метафоричної образності) неминучі. Тому основним завданням перекладача є відтворення не самого прийому, а його функції, ефекту, спричиненого цим прийомом на мові джерелі [4, с. 327].

Отже, для того, щоб вдало перекласти метафори у художньому творі, перекладач повинен добре володіти обома мовами, вміти визначати основні ідеї автора, щоб максимально точно відтворювати їх за допомогою перекладацьких трансформацій, зберігаючи при цьому стиль автора.

Список використаних джерел:

1. Борисова О. В. Особливості відтворення метафори в українському перекладі роману Ф. С. Фіцджеральда «Великий Гетсбі» // ВПЦ «Київський університет», 2010. – 17 – 22 с.
2. Гусейнов А. Мовні і концептуальні картини світу // Вип. 46(1), 2013. – 371-379 с.
3. Карабан В. І. Теорія і практика перекладу з української мови на англійську // Вінниця, 2003. – 608 с.
4. Кричевська Л. А. Наукові записки [Національного університету «Острозька академія»]. Сер.: Філологічна. – 2013. – Вип. 36.
5. Носенко Є. Л. О некоторых особенностях перевода эмоционально-окрашенной речи. Теория и практика перевода // К., 1983.
6. Складчикова Н. В. Семантическое содержание метафоры и виды его компенсации при переводе. Номинация и контекст: Сб. научных трудов // Кемерово, 1985.
7. Фаріон І. Д. Мовна норма: знищення, пошук, віднова: Монографія // – 3-е вид. – І.-Ф.: Місто НВ, 2013. – 331 с.
8. NUBIP Library// Режим доступу: <http://elibrary.nubip.edu.ua>
9. Vernadsky National Library // Режим доступу: <http://nbuv.gov.ua>